

HEALTH AT A GLANCE 2026

THAI TRADITIONAL MEDICINE

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงาน
กองวิชาการและแผนงาน
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
website : <https://www.dtam.moph.go.th>

คำนำ

Health at a Glance 2026 : Thai Traditional Medicine จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอสถานการณ์และทิศทางการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และการแพทย์พื้นบ้าน ผ่านตัวชี้วัดเชิงสถิติที่ครอบคลุมมิติด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อให้เห็นบทบาทที่แท้จริงของศาสตร์การดูแลสุขภาพดั้งเดิมในระบบบริการสุขภาพสมัยใหม่

ปัจจุบัน “การแพทย์แผนไทย” ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงทางเลือกในการรักษา แต่ได้บูรณาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริการสาธารณสุขทุกระดับ ตั้งแต่การดูแลสุขภาพเชิงป้องกันในระดับปฐมภูมิโดยทุกเครือข่าย ไปจนถึงการใช้ยาสมุนไพรและหัตถการเฉพาะทางในโรงพยาบาลทุกระดับ รายงานฉบับนี้ จึงรวบรวมข้อมูลสำคัญที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพการรักษา ความปลอดภัยของผู้ป่วย และความครอบคลุมในการเข้าถึงบริการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรทางการแพทย์ และนักวิชาการในการยกระดับงานบริการให้เป็นมาตรฐานสากล ในมิติเชิงนโยบายและเศรษฐกิจ รายงานได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการพึ่งพาตนเองด้านยาและสมุนไพร ซึ่งช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขของภาครัฐและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมด้านสุขภาพของประเทศ ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหารในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดสรรทรัพยากร และการผลักดันให้ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยขับเคลื่อนเศรษฐกิจสุขภาพอย่างเป็นรูปธรรม

คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณทุกหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคที่ร่วมขับเคลื่อนข้อมูลชุดนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่ช่วยยกระดับการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และการแพทย์พื้นบ้านให้มีความทันสมัย และเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชาติ และนานาชาติต่อไป

คณะผู้จัดทำ

มิถุนายน 2569

สารบัญ

คำนำ

สารบัญ

DTAM Next

1

ส่วนที่ 1 : ทรัพยากรและการเข้าถึงบริการ (Health Resources & Access)

2

1.1 กำลังคนด้านการแพทย์แผนไทย

3

1.2 การคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย

7

1.3 การกระจายตัวของสถานบริการ

8

1.4 บริการการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และการแพทย์พื้นบ้าน

9

ส่วนที่ 2 : คุณภาพและประสิทธิภาพการรักษา (Quality of Care, Standard)

10

2.1 ประสิทธิภาพการใช้ยาสมุนไพร

11

2.2 ความปลอดภัยของผู้ป่วย

12

2.3 มาตรฐานสถานประกอบการ

13

ส่วนที่ 3 : ปัจจัยกำหนดสุขภาพและพฤติกรรม (Determinants of Health)

14

3.1 การดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน

15

3.2 การบริโภคสมุนไพรในครัวเรือน

15

3.3 ความเชื่อมั่นและการยอมรับ

16

ส่วนที่ 4 : สถานะสุขภาพและบทบาทการแพทย์แผนไทย (Health Status & The Role of TTM)

17

4.1 อัตราการใช้ยาสมุนไพรทดแทนยาแผนปัจจุบัน

18

4.2 สถานการณ์การรับบริการหัตถการแพทย์แผนไทยของประชากร

19

4.3 การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะกลาง (Intermediate Care)
ด้วยการแพทย์แผนไทย

20

4.4 การบริหารหลังคลอดด้วยการแพทย์แผนไทย

21

ส่วนที่ 5 : ค่าใช้จ่ายและเศรษฐกิจสุขภาพ (Health Expenditure & Economy)

22

5.1 งบประมาณและการเบิกจ่าย

23

5.2 มูลค่าตลาดและนวัตกรรม

25

5.3 การแพทย์แผนไทยกับการลดภาระงบประมาณรัฐ

31

บรรณานุกรม

32

DTAM Next

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

วิสัยทัศน์ (Vision)

“เชิดชูภูมิปัญญาไทย ต่อยอดเศรษฐกิจใหม่ ก้าวไกลสู่สากล”

พันธกิจ (Mission)

เรามุ่งมั่นสร้างสรรค์คุณค่าที่ยั่งยืนจากภูมิปัญญาไทย
เพื่อความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชาติ และสุขภาพที่ดีของคนไทย

ค่านิยม (Core Value)

Commitment

มุ่งมั่นสู่เป้าหมาย

Creativity

สร้างสรรค์คุณค่าใหม่

Collaboration

สานพลังสู่ความสำเร็จ

ปรัชญาการทำงาน (Working Philosophy)

“สร้างสรรค์ คุณค่า ยั่งยืน”
(Create – Value – Sustain)

จรรยาบรรณ (Code of Conduct)

ต่อประชาชน

บริการด้วยใจโปร่งใส เป็นธรรม คำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชน

ต่อผู้ร่วมงาน

ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทำงานเป็นทีม และช่วยเหลือเกื้อกูล

ต่อองค์กร

ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบ และรักษาชื่อเสียงขององค์กร

ต่อตนเอง

พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีคุณธรรม และรักษาเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพ

ทรัพยากร และการเข้าถึงบริการ (Health Resources & Access)

ส่วนที่

1

D'RAM
next»

“ความพร้อม” ที่ยืนยันว่า...ระบบบริการสุขภาพไทยพร้อมรองรับ
ทุกมิติทางสุขภาพ ด้วยทรัพยากรภูมิปัญญาการดูแลสุขภาพที่เข้มแข็ง
มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของประชาชนทุกระดับ

1.1 กำลังคนด้านการแพทย์แผนไทย

1.2 การคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย

1.3 การกระจายตัวของสถานบริการ

1.4 บริการการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก การแพทย์พื้นบ้าน

1.1

กำลังคนด้านการแพทย์แผนไทย

แหล่งผลิตบุคลากร (แพทย์แผนไทย)

สถาบันที่สภาการแพทย์แผนไทยรับรองตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556

(ก) สถาบันและสถานพยาบาลซึ่งได้รับอนุญาตให้ถ่ายทอดความรู้
สำหรับการฝึกอบรมในวิชาการแพทย์แผนไทย

84 แห่ง (ทั่วประเทศ)

(ข) สถาบันที่จัดการศึกษาระดับปริญญาหรือประกาศนียบัตรเทียบเท่า
ปริญญา

แพทย์แผนไทย

27 แห่ง

แพทย์แผนไทยประยุกต์

13 แห่ง

สถาบันและสถานพยาบาลซึ่งได้รับอนุญาตให้ถ่ายทอดความรู้
สำหรับการฝึกอบรมในหลักสูตร... **ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย 330 ชั่วโมง**

90 แห่ง (ทั่วประเทศ)

ที่มา : สภาการแพทย์แผนไทย

จำนวนแพทย์แผนไทย

ปี 2567

5,401 คน

ปี 2568

3,565 คน

ที่มา : 1. รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2567
2. รายงานข้อมูลบุคลากรด้านสาธารณสุข ประจำปี 2568

จำนวนหมอพื้นบ้าน พ.ศ. 2568

ที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะ
สาขาการแพทย์แผนไทย
ประเภทเวชกรรม ม. 33 (1) (ค)

165
คน

ที่รับรองตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุข
ว่าด้วยการรับรองหมอพื้นบ้าน พ.ศ. 2562

3,080
คน

ที่มา : 1. รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2567
2. รายงานข้อมูลบุคลากรด้านสาธารณสุข ประจำปี 2568

จำนวนแพทย์แผนจีน

แพทย์แผนจีน

2,370 คน

จำนวนบุคลากรที่ประกอบวิชาชีพ
ทางการแพทย์แผนจีนโดยเฉพาะ

แพทย์ฝังเข็ม (แพทย์แผนปัจจุบัน)

2,333 คน

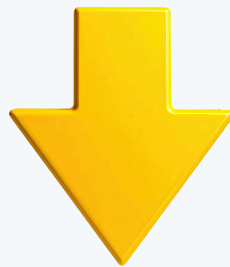
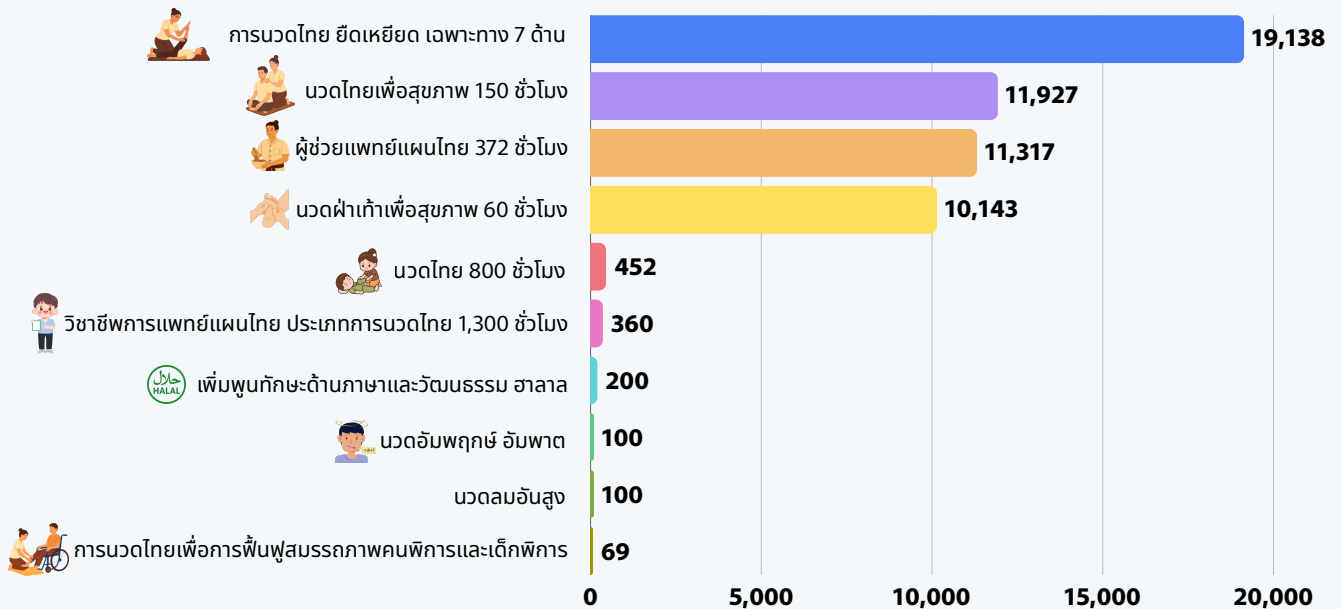
แพทย์แผนปัจจุบันที่ใช้ทักษะ
การฝังเข็มในการรักษา

ที่มา : กองสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ,
กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2568

จำนวนผู้สำเร็จการอบรมนวดตามหลักสูตรที่กรมการแพทย์ แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกกำหนด

หน่วย : คน

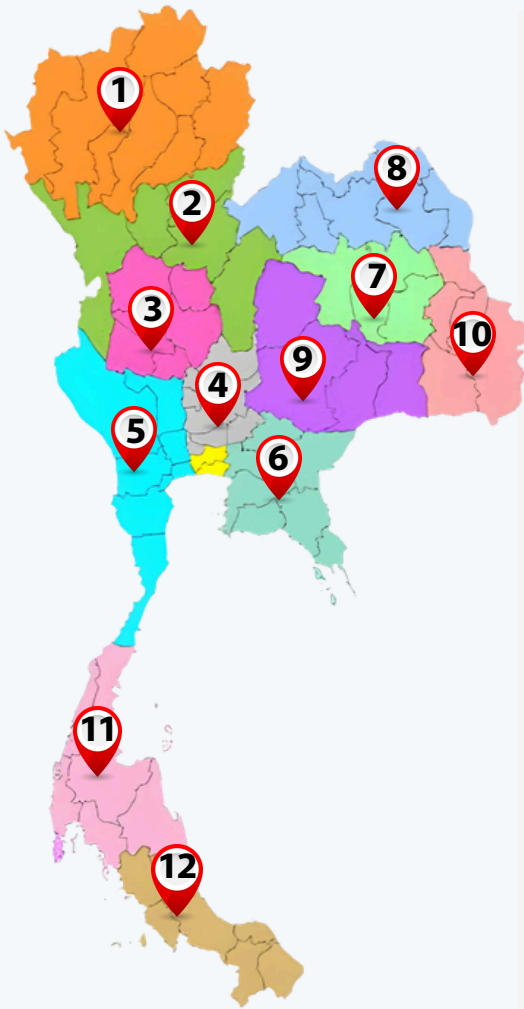

53,806 คน

ที่มา : สถาบันการแพทย์แผนไทย, กรมการแพทย์แผนไทย
และการแพทย์ทางเลือก (ข้อมูลปี พ.ศ. 2544-2569)

จำนวน...แพทย์แผนไทย (ต่อ) ประชากร

แพทย์แผนไทย : ประชากร

เขตสุขภาพที่ 1	1 : 8,443 คน
เขตสุขภาพที่ 2	1 : 10,004 คน
เขตสุขภาพที่ 3	1 : 10,042 คน
เขตสุขภาพที่ 4	1 : 14,107 คน
เขตสุขภาพที่ 5	1 : 13,090 คน
เขตสุขภาพที่ 6	1 : 13,418 คน
เขตสุขภาพที่ 7	1 : 10,804 คน
เขตสุขภาพที่ 8	1 : 9,410 คน
เขตสุขภาพที่ 9	1 : 18,137 คน
เขตสุขภาพที่ 10	1 : 11,237 คน
เขตสุขภาพที่ 11	1 : 9,859 คน
เขตสุขภาพที่ 12	1 : 12,462 คน

การกระจายตัวตามสังกัดหน่วยงาน

กระทรวงสาธารณสุข

60.16%

กระทรวงอื่น ๆ

9.42%

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

28.99%

เอกชน

0.89%

ที่มา : รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2567

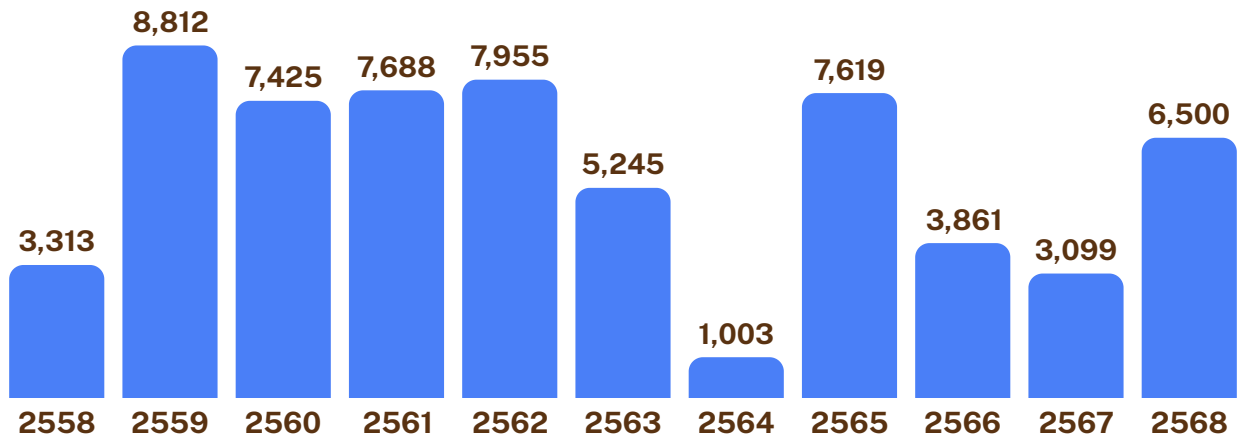
1.2

การคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย

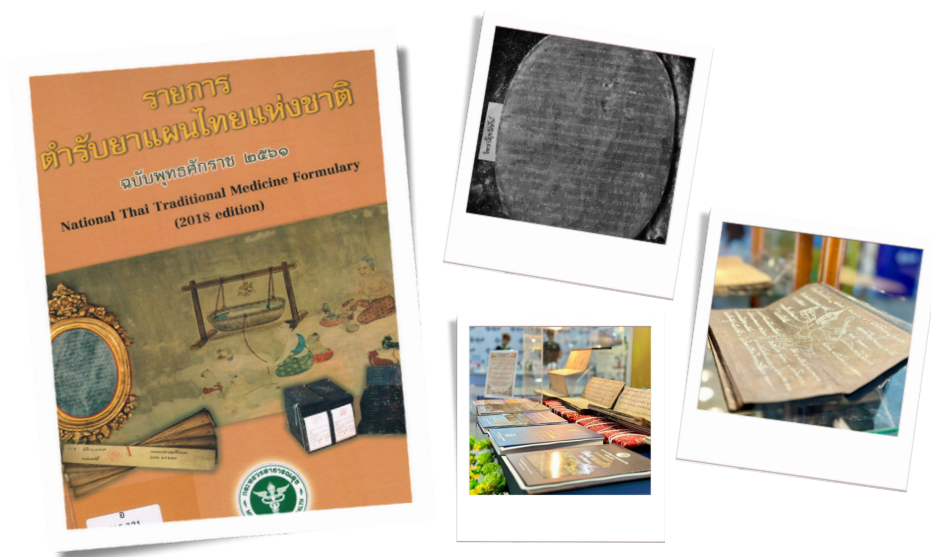

การประกาศคุ้มครองตำรับยาและตำราการแพทย์แผนไทยของชาติ

หน่วย : ตำรับ

ที่มา : กองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยฯ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ศิลาจารึก 536 แผ่น
ตำราการแพทย์แผนไทย 912 ตำรา
ตำรับยาแพทย์แผนไทย 62,036 ตำรับ

ที่มา : กองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยฯ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

1.3

การกระจายตัวของสถานบริการ

จำนวนสถานพยาบาลที่ไม่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืน (คลินิกแพทย์แผนไทย)
พ.ศ. 2568

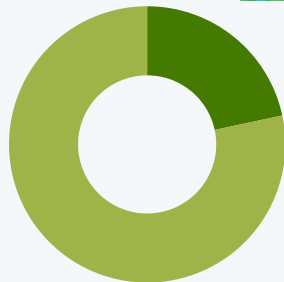

คลินิกแพทย์แผนไทย

กรุงเทพฯ 365 แห่ง

รวม
1,645
แห่ง

ภูมิภาค 1,289 แห่ง

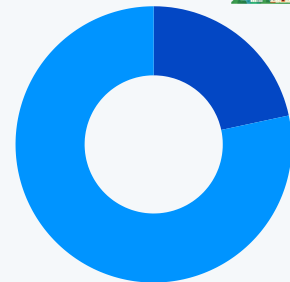

คลินิกแพทย์แผนไทยประยุกต์

กรุงเทพฯ 65 แห่ง

รวม
389
แห่ง

ภูมิภาค 324 แห่ง

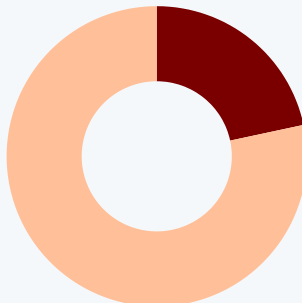

จำนวนสถานพยาบาลที่ไม่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืน (คลินิกแพทย์แผนจีน)
พ.ศ. 2568

คลินิกแพทย์แผนจีน

รวม
836
แห่ง

กรุงเทพฯ 244 แห่ง

ภูมิภาค 592 แห่ง

ที่มา : กองสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2568

1.4

บริการการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือก และการแพทย์พื้นบ้าน

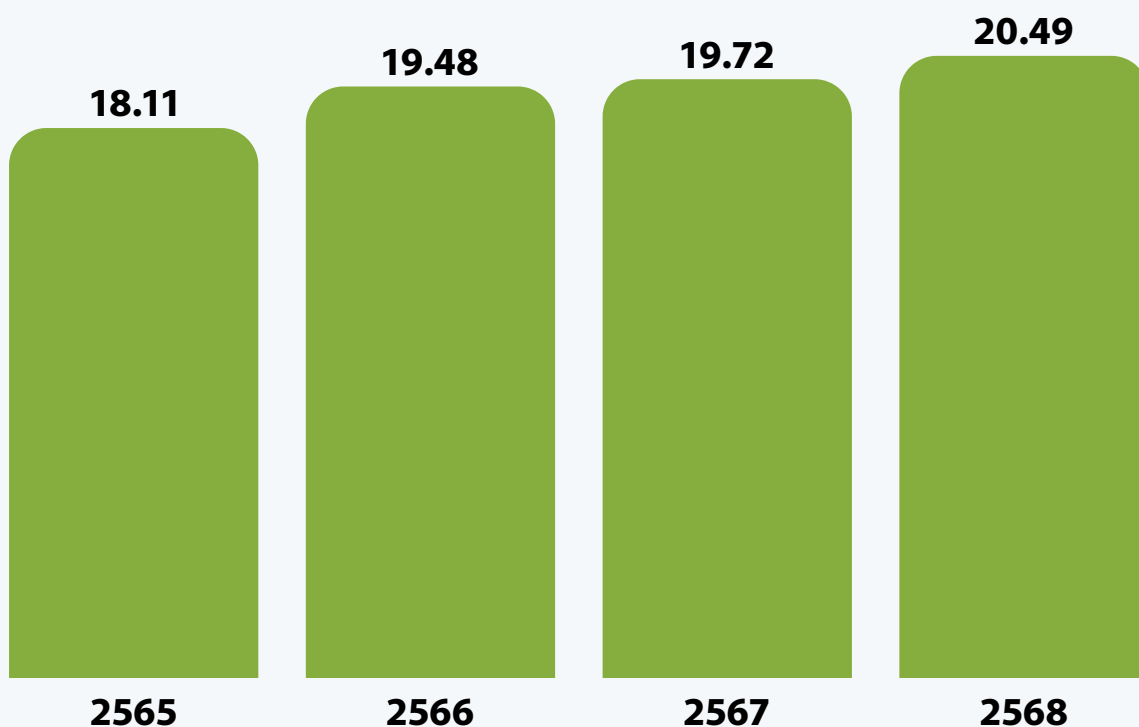

ร้อยละของผู้ป่วยนอกได้รับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

[นับรวมแผนจีน(U78x - U79x) และส่งเสริมป้องกันทั้งหมด] ปรับตัวหาร

- U78 คือ รหัสวินิจฉัยโรคตามหลักการแพทย์แผนจีน
- U79 : คือ รหัสวินิจฉัยรูปแบบหรือกลุ่มอาการทางการแพทย์แผนจีน

หน่วย : ร้อยละ

ที่มา : ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC)
ข้อมูล ณ วันที่ 4 มิถุนายน 2569

คุณภาพและประสิทธิภาพ การรักษา

(Quality of Care, Standard)

ส่วนที่

2

D'AM
next»

...หลักฐานเชิงระบบ เป็นบทพิสูจน์ว่า... การแพทย์แผนไทยยุคใหม่ คือ การหลอมรวม **“จิตวิญญาณแห่งการรักษา”** เข้ากับ **“บรรทัดฐานความปลอดภัยระดับสากล”** เพื่อสร้างความมั่นคงทางสุขภาพที่ยั่งยืนให้แก่ประชาชน ได้เกิดความเชื่อมั่น...

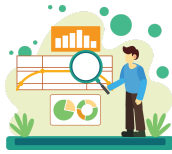
2.1 ประสิทธิภาพการใชยาสมุนไพร

2.2 ความปลอดภัยของผู้ป่วย

2.3 มาตรฐานสถานประกอบการ

2.1

ประสิทธิภาพการใช้ยาสมุนไพร

ตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร

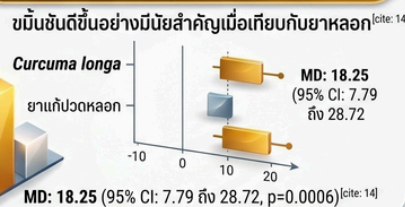
ประสิทธิภาพของ *Curcuma longa* (ขมิ้นชัน) ในการบรรเทาอาการปวดเข่าเสื่อม [cite: 6]

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและการวิเคราะห์หอคัมภีร์ (Systematic Review and Meta-analysis) [cite: 12]

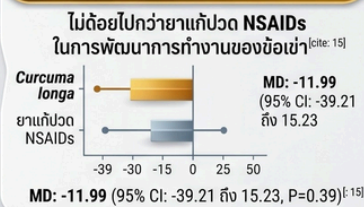
ข้อมูลเบื้องต้นของการวิเคราะห์ (Overview)

ผลลัพธ์หลัก: ระดับความปวด (Primary Results: Pain Score - VAS)

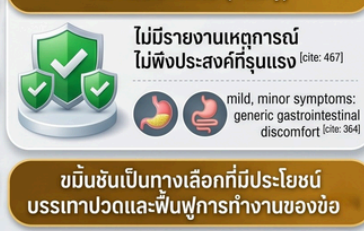
ผลลัพธ์หลัก: การทำงานของข้อเข่า (Primary Results: Joint Function - WOMAC Score)

การวิเคราะห์ขนาดยา (Dosage Analysis)

ความปลอดภัย (Safety)

ที่มา : Hidayat R, et al. (2025). Journal of Rheumatic Diseases

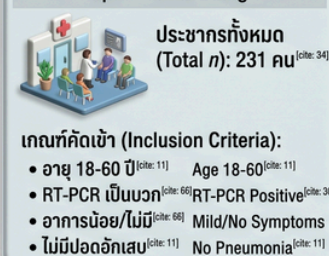
การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลและผลข้างเคียงของผงฟ้าทะลายโจรกับยาฟาวิพิราเวียร์ ในการรักษาโควิด-19 (อาการน้อย/ไม่มีอาการ) [cite: 5]

Comparison Study: *A. paniculata* Powder vs. Favipiravir for Mild/Asymptomatic COVID-19 [cite: 22]

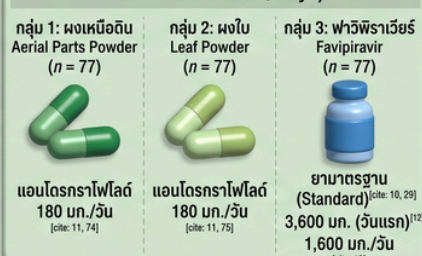
งานวิจัยแบบสุ่มและมีกลุ่มเปรียบเทียบ (RCT) [cite: 11]

Randomized Controlled Trial (RCT) [cite: 11]

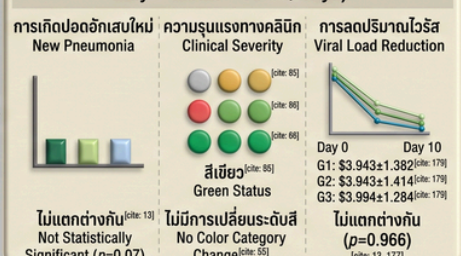
กลุ่มประชากรและรูปแบบ (Population & Design)

กลุ่มการรักษา (Treatments – 5 วัน/Days)

ผลการศึกษาค้นคว้า (Key Results – 10 วัน/Days)

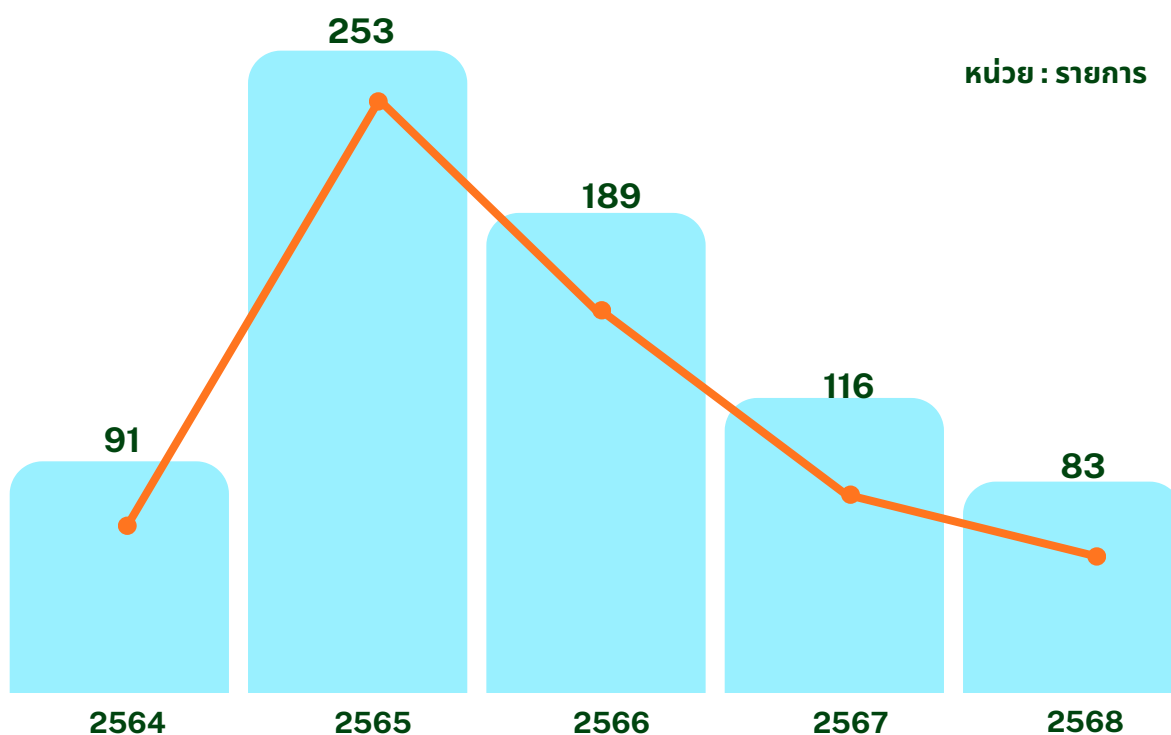
ที่มา : วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2567

2.2

ความปลอดภัยของผู้ป่วย

การรายงานอาการไม่พึงประสงค์ (ADR) จากการใช้ยาสมุนไพร

รายละเอียดจำแนกตามกลุ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพรย่อย

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังความปลอดภัยด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

2.3

มาตรฐานสถานประกอบการ

จำนวนสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ที่ขึ้นทะเบียน

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ให้การรับรองมาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ โดยขึ้นทะเบียน 2 มาตรฐาน ประกอบด้วย...

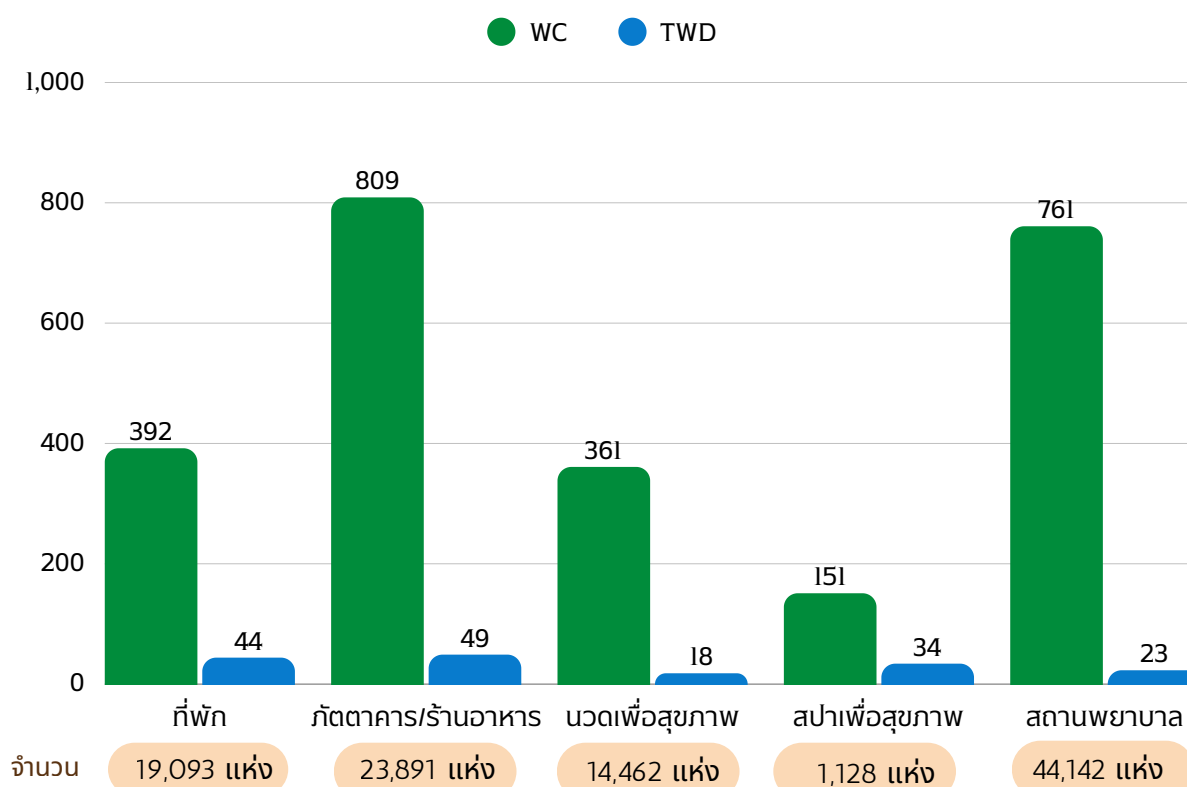
1

มาตรฐาน **WC** : Wellness Center

2

มาตรฐาน **TWD** : Thainess Wellness Destination

หน่วย : แห่ง

ที่มา : กองเวลเนส, กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก 2568

ปัจจัยกำหนดสุขภาพ และพฤติกรรม (Determinants of Health)

ส่วนที่

3

D'RAM
next»

รากฐานความเข้มแข็งของระบบสาธารณสุข ไม่ได้อยู่ที่การรักษาเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่ **“ปัจจัยกำหนดสุขภาพ”** ในระดับครัวเรือน โดยข้อมูลในส่วนนี้จะเผยให้เห็น การเปลี่ยนผ่านของ **“พฤติกรรม”** คนไทยที่นำภูมิปัญญามาปรับใช้เป็นต้นทาง ของสุขภาพที่ดีผ่าน **“การป้องกันเชิงรุก”** และ **“การพึ่งพาตนเอง”**

3.1 การดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน

3.2 การบริโภคสมุนไพรในครัวเรือน

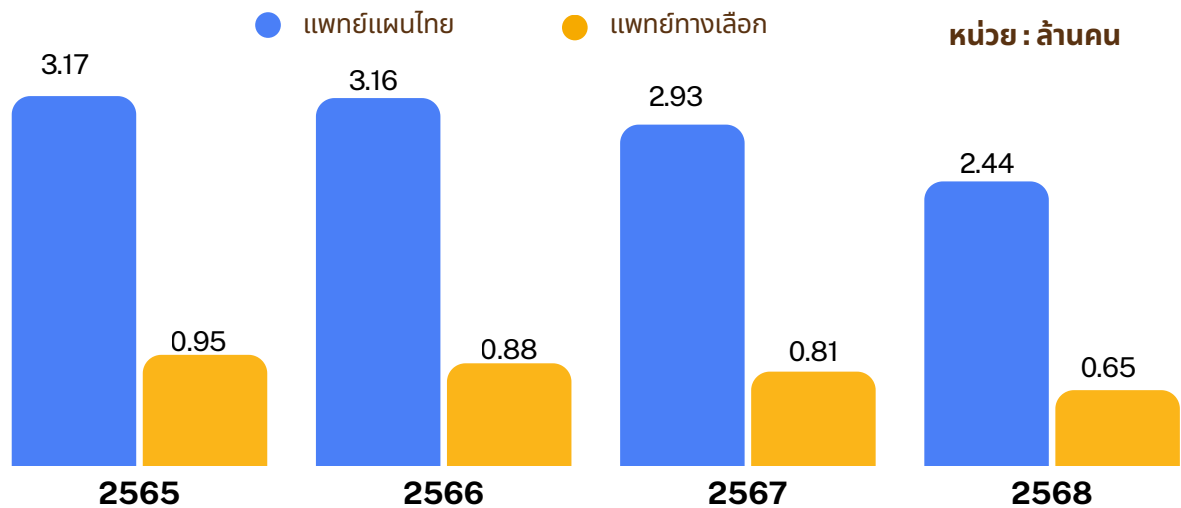
3.3 ความเชื่อมั่นและการยอมรับ

3.1

การดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน

OPD การส่งเสริมสุขภาพการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ที่มา : ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC) ข้อมูล ณ วันที่ 14 พฤษภาคม 2569

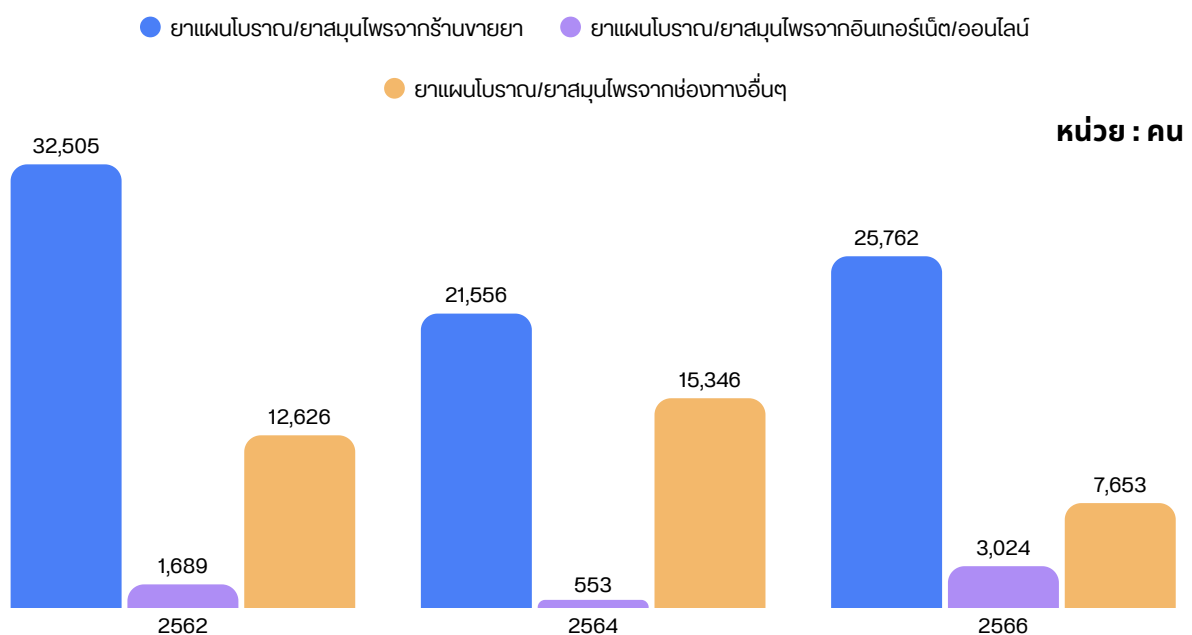
3.2

การบริโภคสมุนไพรในครัวเรือน

ดัชนีการใช้สมุนไพรเพื่อดูแลตนเองเบื้องต้นของคนไทย

จำนวนประชากรที่เจ็บป่วยในระหว่าง 1 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ จำแนกตามวิธีการรักษาในการเจ็บป่วยครั้งสุดท้าย พ.ศ. 2562-2566 (ไม่รวมผู้ป่วยโรคเรื้อรัง/โรคประจำตัว ที่ไม่ได้ไปรับบริการอื่นๆในระหว่าง 1 เดือน ก่อนวันสัมภาษณ์)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

3.3

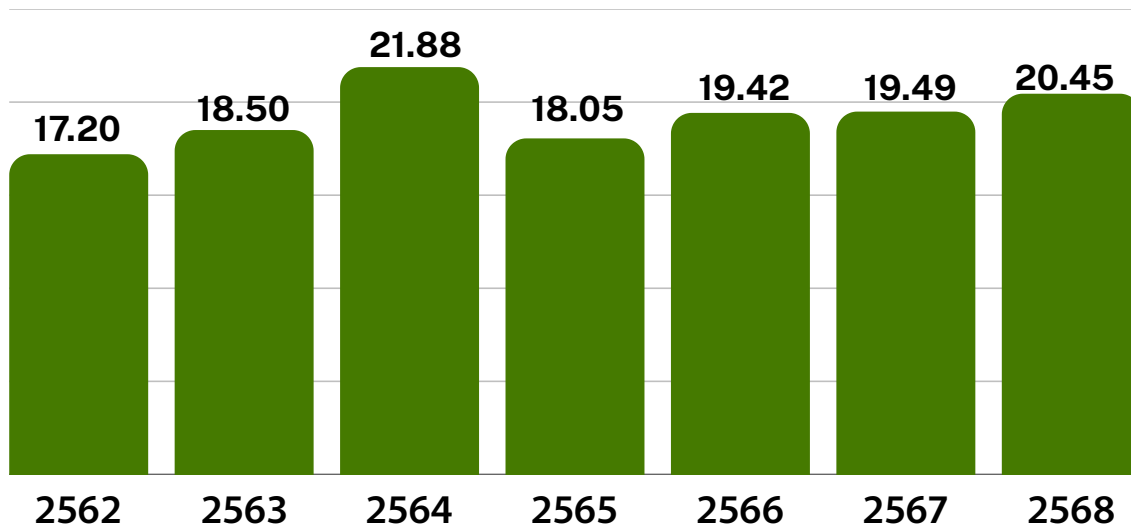
ความเชื่อมั่นและการยอมรับ

การเข้าถึงการใช้บริการและการยอมรับของประชาชน

ร้อยละการเข้าถึงบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

หน่วย : ร้อยละ

ที่มา : ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC)
ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2569

สถานะสุขภาพและบทบาท การแพทย์แผนไทย (Health Status & The Role of TTM)

ส่วนที่

4

DRAM
next>>

การแพทย์แผนไทยไม่ใช่เพียงวิถีทางเลือก แต่คือ “ระบบการแพทย์หลัก” ที่ใช้ความสมดุลของธาตุเจ้าเรือนมาจัดการพยาธิสภาพของโรค ในโลกยุคใหม่ข้อมูลชุดนี้คือ หลักฐานเชิงประจักษ์ (Empirical Data) จากระบบสาธารณสุขที่ยืนยันว่า “ภูมิปัญญาไทยสามารถตอบโจทย์วิกฤตสุขภาพ” ได้เบ็ดเสร็จทั้งการสกัดโรคเรื้อรัง (NCDs) ตั้งแต่ต้นทาง การรักษาความปวดโดยลดพึ่งพายาจากนอกประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตผู้ป่วยระยะประคับประคอง (Palliative Care) ด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทยตามมาตรฐานความปลอดภัยเชิงคลินิก

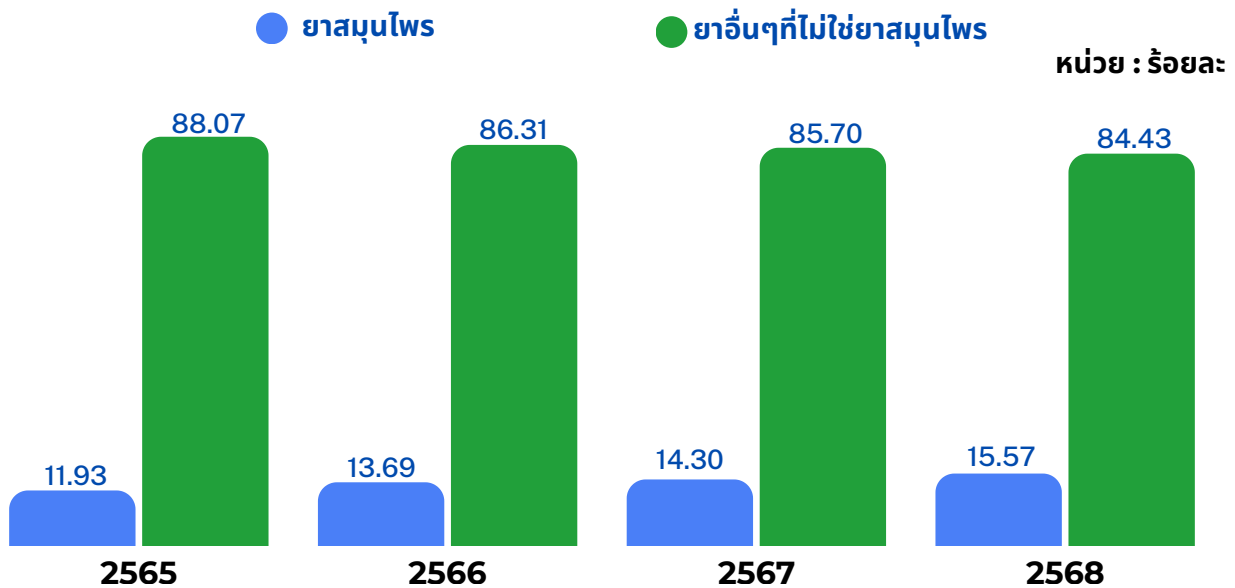
- 4.1 อัตราการใช้ยาสมุนไพรทดแทนยาแผนปัจจุบัน
- 4.2 สถานการณ์การรับบริการหัตถการแพทย์แผนไทยของประชากร
- 4.3 การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะกลาง (Intermediate Care) ด้วยการแพทย์แผนไทย
- 4.4 การบริหารหลังคลอดด้วยการแพทย์แผนไทย

4.1 อัตราการใช้ยาสมุนไพรทดแทนยาแผนปัจจุบัน

ปริมาณการใช้ยาสมุนไพรเทียบกับจำนวนสิ่งจ่ายทั้งหมด

(จำนวนผู้รับบริการ (ครั้ง) ที่ได้รับการส่งจ่ายยาสมุนไพรเดี่ยว หรือยาสมุนไพรตำรับ ที่มีรหัส ขึ้นต้นด้วย 41 หรือ 42)

ที่มา : ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC)
ข้อมูล ณ วันที่ 18 พฤษภาคม 2569

10 กลุ่มโรค/อาการ ที่มีการส่งยาสมุนไพรทดแทนยาแผนปัจจุบัน

ที่มา : รายละเอียดตัวชี้วัดกระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ พ.ศ.2568
กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

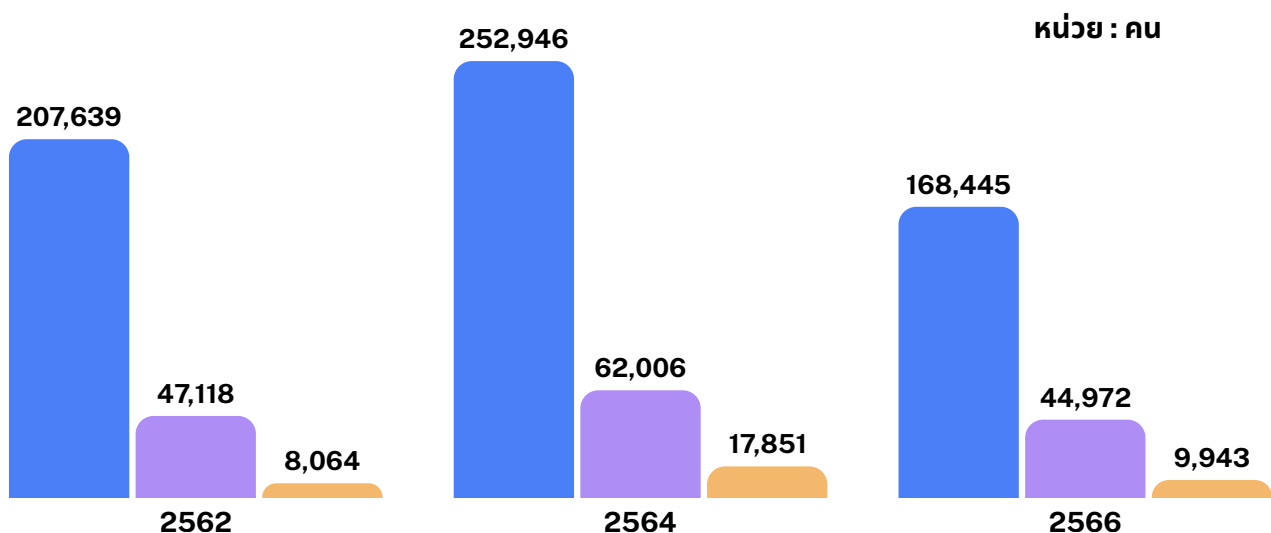
4.2 สถานการณ์การเข้ารับบริการด้านการแพทย์แผนไทยของประชากร

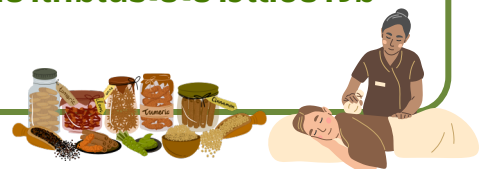
พฤติกรรมในการเลือกใช้บริการการแพทย์แผนไทย

จำนวนประชากรที่เจ็บป่วยและไปสถานพยาบาลในระหว่าง 1 เดือน ก่อนวันสัมภาษณ์ จำแนกตามประเภทบริการที่รักษาครั้งสุดท้าย เขตการปกครอง ภาค เพศ และสาเหตุการเจ็บป่วยครั้งสุดท้าย พ.ศ. 2562-2566

- รักษาด้วยยาสมุนไพร
- นวดไทยเพื่อรักษา
- อบสมุนไพร/นั่งกระโจม/ประคบสมุนไพร/กับหม้อเกลือ

ประชาชนไม่ได้เลือกใช้บริการแพทย์แผนไทยสำหรับโรคฉุกเฉินเฉียบพลัน แต่จะตัดสินใจเลือกใช้เพื่อบำบัด “กลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อ/ปวดหลัง” และ “กลุ่มโรคเรื้อรัง” เป็นหลัก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทที่โดดเด่นด้านการดูแลแบบประคับประคอง และการฟื้นฟูสภาพร่างกาย แม้การแพทย์แผนปัจจุบันจะเป็นกระแสหลัก (Mainstream) แต่ภาพสะท้อนจากกราฟจะเห็นว่าการแพทย์แผนไทยเข้ามาเติมเต็มในฐานะ “การแพทย์ทางร่วม” (Complementary Medicine) ที่เข้าถึงได้ง่ายในระดับชุมชน ช่วยอุดช่องโหว่ในการดูแลตัวเองเบื้องต้น และช่วยลดภาระการพึ่งพายาเคมีในระยะยาวได้อย่างมีนัยสำคัญ

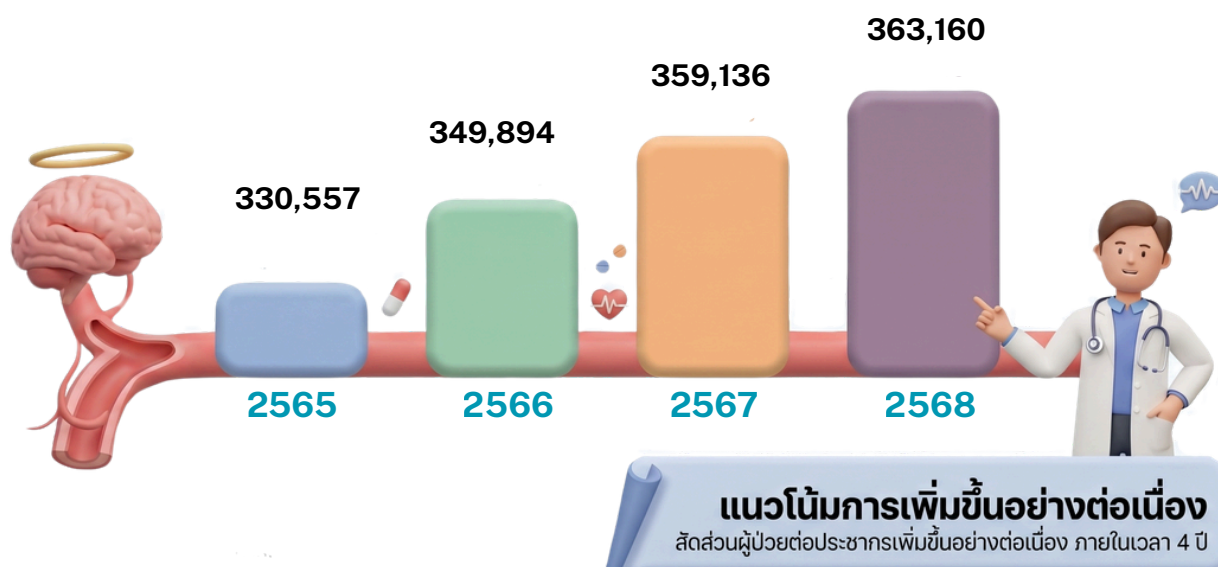
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

4.3 การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะกลาง (Intermediate Care) ด้วยการแพทย์แผนไทย

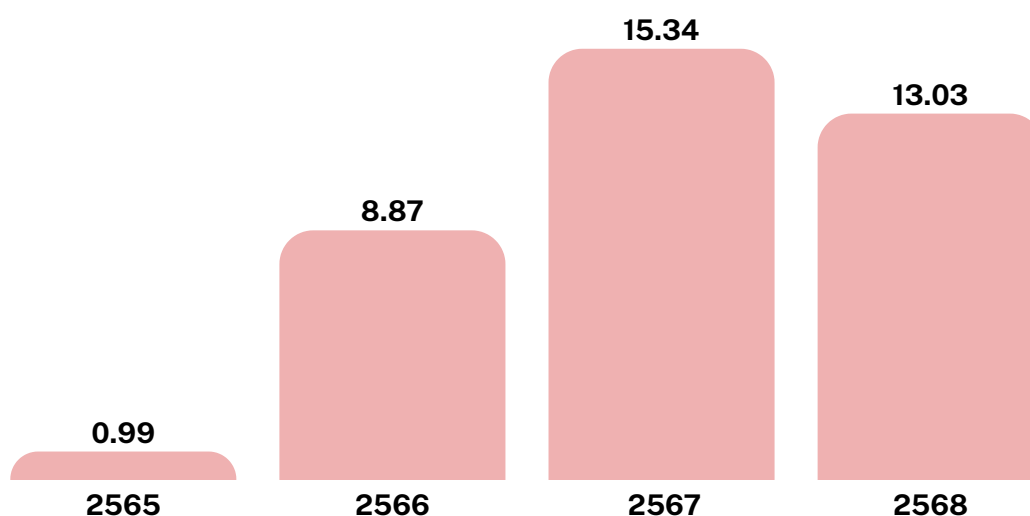
อัตราการป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมองในประเทศไทย
ในช่วงปี 2565 - 2568

หน่วย : คน

ร้อยละของจำนวนผู้ป่วยที่มีการวินิจฉัยโรคหลอดเลือดสมอง
อัมพฤกษ์ อัมพาตระยะกลาง (Intermediate Care)
ที่ได้รับการดูแลด้วยการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

หน่วย : ร้อยละ

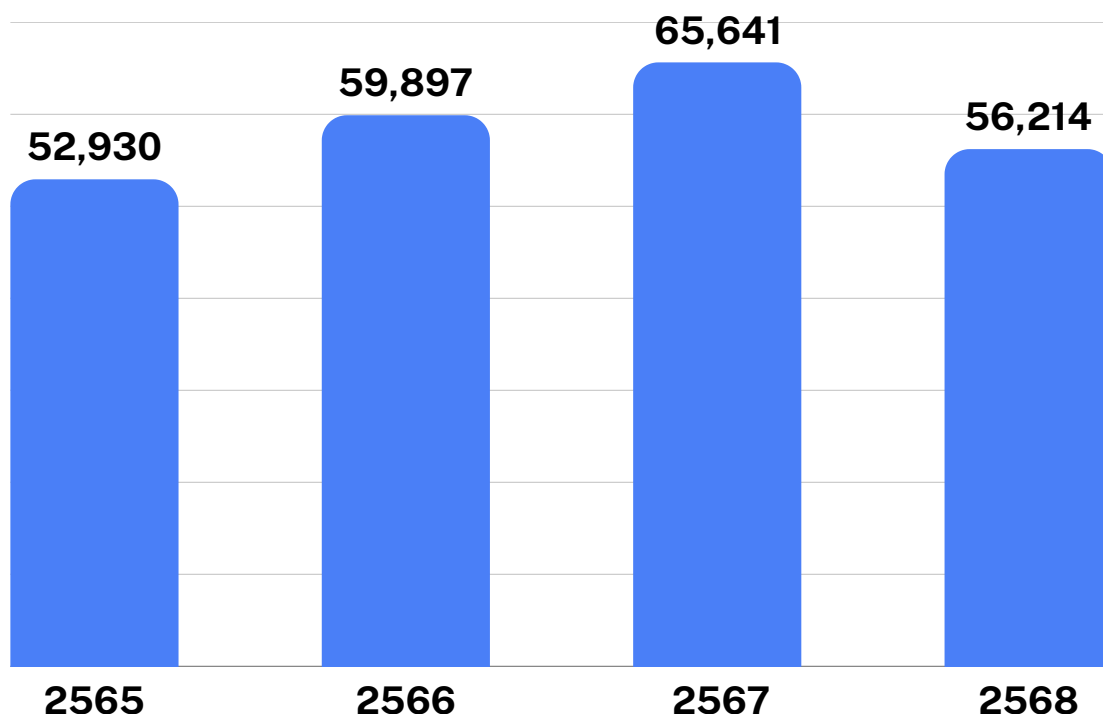
ที่มา : ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC)
ข้อมูล ณ วันที่ 12 พฤษภาคม 2569

4.4 การบริบาลหญิงหลังคลอดด้วยการแพทย์แผนไทย

OPD-การบริบาลหญิงหลังคลอด ในช่วงปี 2565-2568

หน่วย : คน

ที่มา : ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC)
ข้อมูล ณ วันที่ 2 มิถุนายน 2569

ค่าใช้จ่าย และเศรษฐกิจสุขภาพ (Health Expenditure & Economy)

ส่วนที่

5

D'RAM
next»

...ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขพุ่งสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง... การแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก ไม่ได้ทำหน้าที่เพียง “ผู้ให้การรักษา” แต่กำลังทวีบทบาท ในฐานะ “ตัวคูณทางเศรษฐกิจ” (Economic Multiplier) ที่สร้างความสมดุล ระหว่างการดูแลสุขภาพประชาชนและการรักษาความมั่นคงทางการคลังของประเทศ ข้อมูลในส่วนนี้จะเผยให้เห็นตัวเลขเชิงยุทธศาสตร์ที่พิสูจน์ว่า **“ภูมิปัญญาไทย คือ ทางออกของเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจโลก”**

5.1 งบประมาณและการเบิกจ่าย

5.2 มูลค่าตลาดและนวัตกรรม

5.3 การแพทย์แผนไทยกับการลดภาระงบประมาณรัฐ

5.1

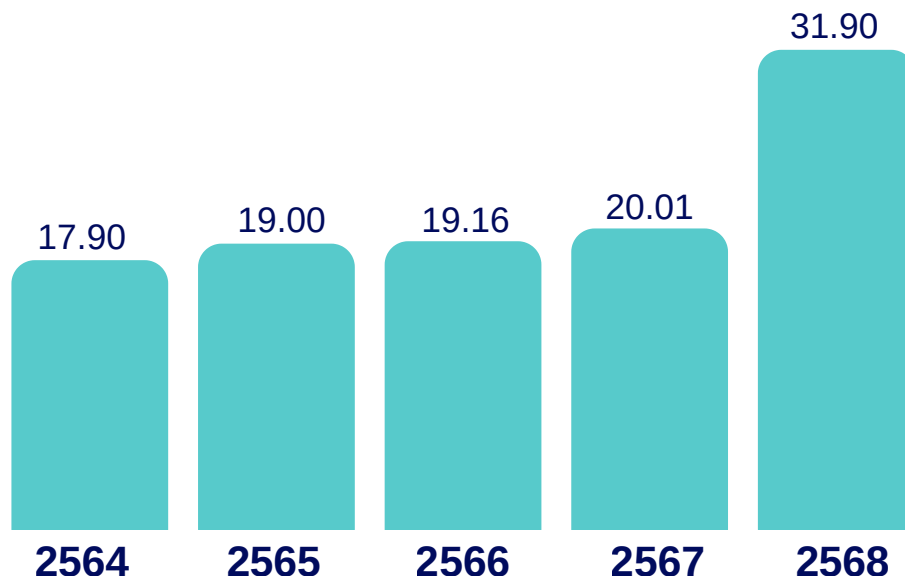
งบประมาณและการเบิกจ่าย

อัตราเหมาจ่ายรายหัว สิทธิ สปส.

ด้านบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

หน่วย : บาท

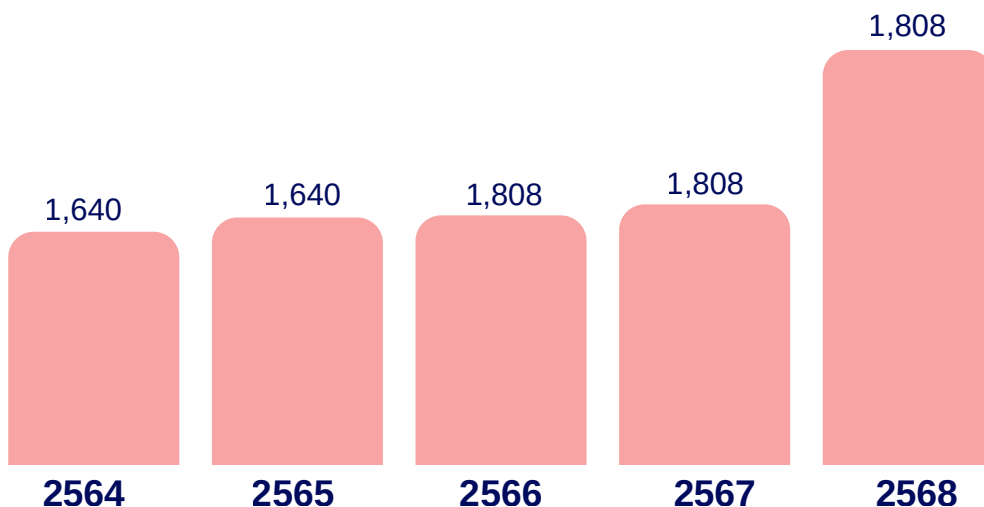
ที่มา : สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

อัตราเหมาจ่ายรายหัว สิทธิ สปส.

ข้อมูลอัตราค่าบริการทางการแพทย์ “เหมาจ่ายรายหัวพื้นฐาน”
ที่สำนักงานประกันสังคมจ่ายให้กับสถานพยาบาลคู่สัญญา

หน่วย : บาท

ที่มา : ประกาศคณะกรรมการการแพทย์ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม
เรื่อง หลักเกณฑ์และอัตราค่าบริการทางการแพทย์ให้แก่สถานพยาบาลคู่สัญญา

มูลค่าการใช้ยาสมุนไพร & ยาแผนปัจจุบัน

	ยาแผนปัจจุบัน	ยาแผนไทย	ร้อยละ มูลค่าสมุนไพร
2565	669,831,189,290 ล้านบาท	1,380,036,766 ล้านบาท	0.21
2566	766,187,913,586 ล้านบาท	1,384,343,952 ล้านบาท	0.18
2567	667,467,820,615 ล้านบาท	1,918,548,688 ล้านบาท	0.29
2568	609,481,139,564 ล้านบาท	1,921,094,451 ล้านบาท	0.31

ที่มา : ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC)
ข้อมูล ณ วันที่ 6 มิถุนายน 2569

5.2

มูลค่าตลาดและนวัตกรรม

สถานการณ์ตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรโลก ปี 2568

มูลค่าการบริโภคผลิตภัณฑ์สมุนไพร

มูลค่าการบริโภคทั่วโลก

2,109,685.53

ล้านบาท

670,789.31 ล้านบาท

ของ ASEAN+6

1,079,982.83

ล้านบาท

51.19 %

เมื่อเทียบกับ
มูลค่าของโลก

ของ ประเทศไทย

45,882.20

ล้านบาท

(อันดับ 10 ของโลก)

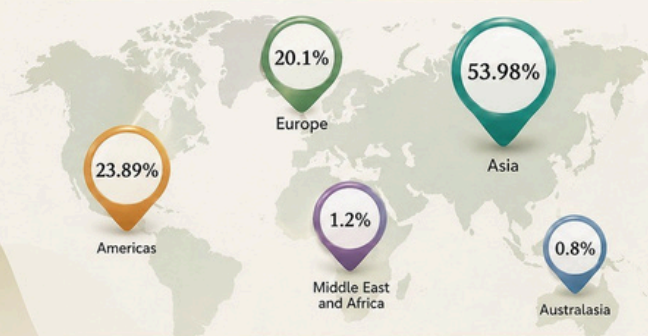
2.17 %

เมื่อเทียบกับ
มูลค่าของโลก

ที่มา : Euromonitor International Oct 2025

สถานการณ์ตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพรโลกปี 2568

มูลค่าการบริโภคผลิตภัณฑ์สมุนไพรในแต่ละภูมิภาคของโลก

มูลค่าการบริโภคผลิตภัณฑ์สมุนไพรของโลก

62,418.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศที่มีมูลค่าการบริโภคผลิตภัณฑ์สมุนไพรสูงสุดของโลก

(หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

EUROMONITOR INTERNATIONAL

ข้อมูลจาก Euromonitor international Oct 2025

5.2

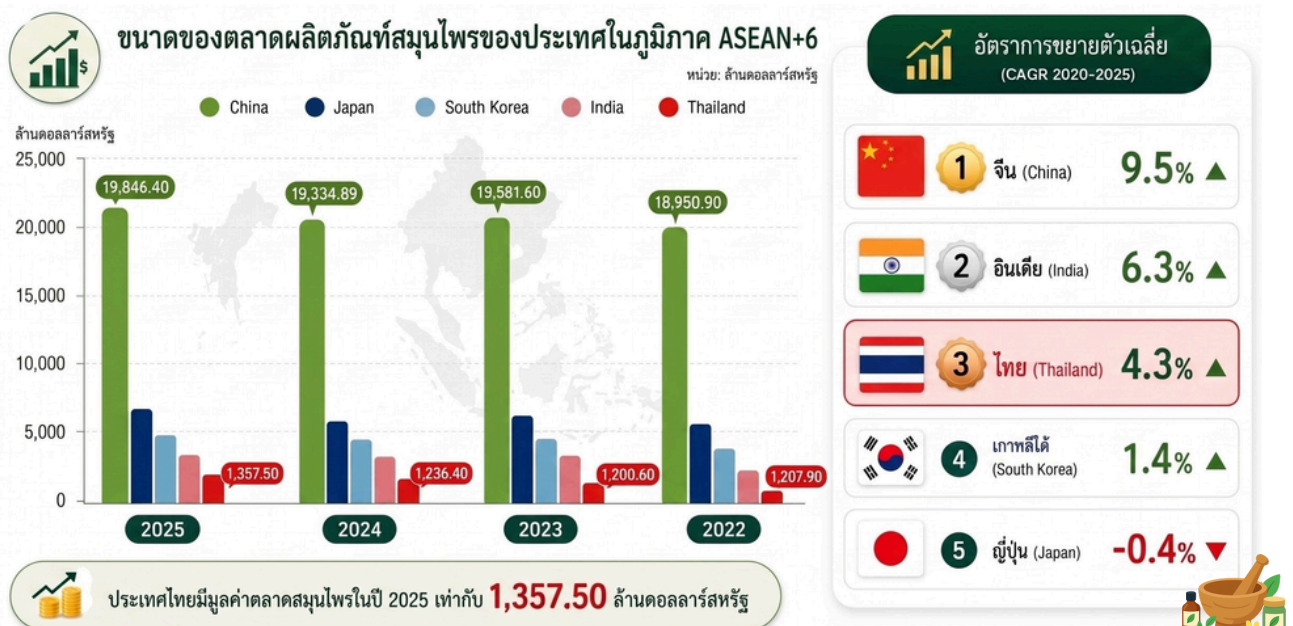

มูลค่าตลาดและนวัตกรรม

ตลาดผลิตภัณฑ์สมุนไพร และความสามารถในการแข่งขัน

ศักยภาพในการแข่งขันของสมุนไพรไทยเมื่อเทียบกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค

ที่มา : Euromonitor International Oct 2025

5.2

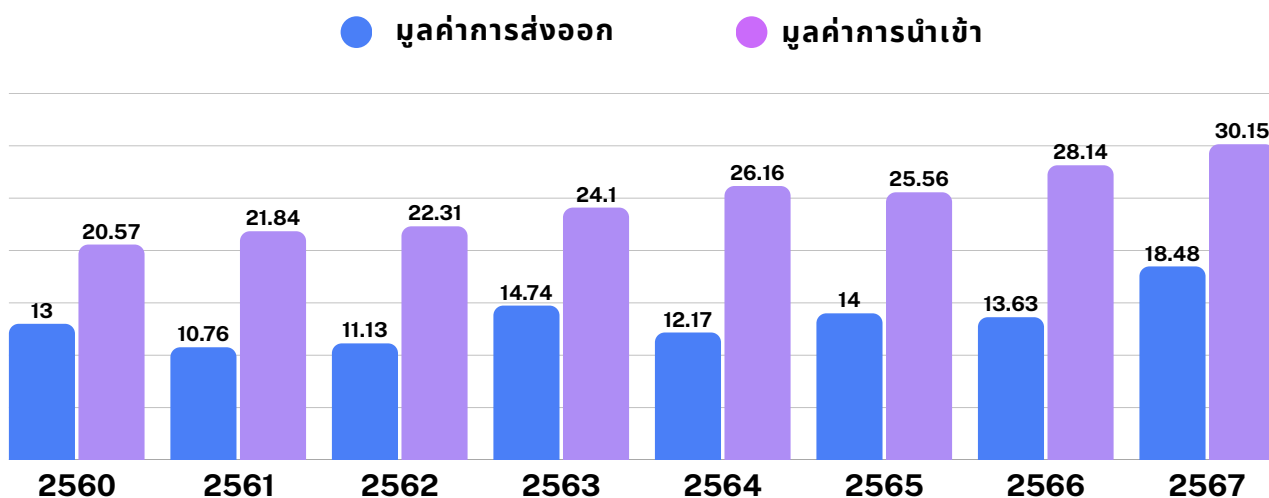

มูลค่าตลาดและนวัตกรรม

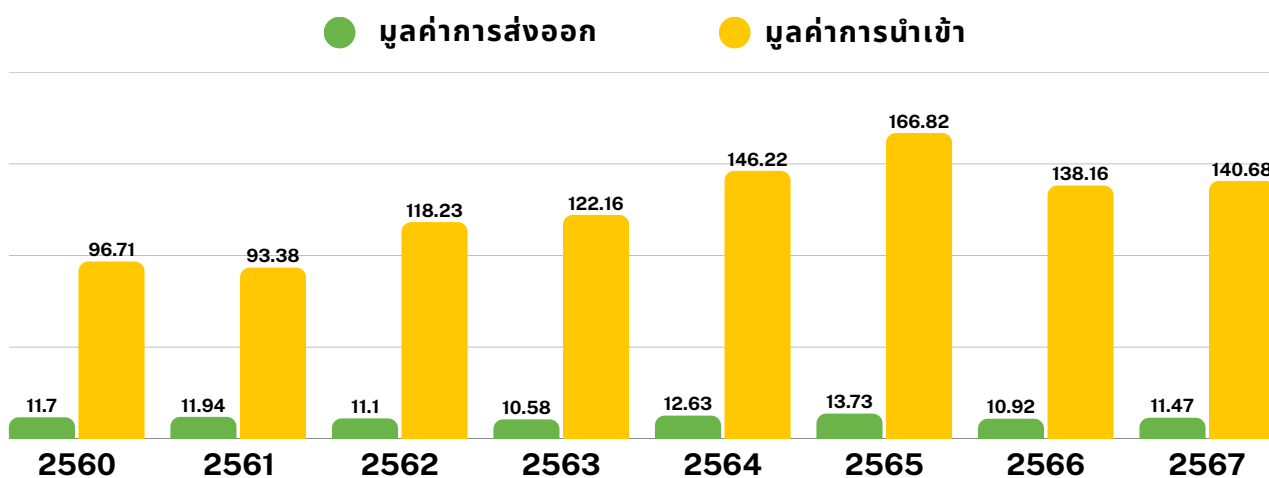
มูลค่าการส่งออกและนำเข้าสินค้าพืชสมุนไพร (HS Code 1211) ของประเทศไทย ปี 2560-2567

(หน่วย : ล้านบาทสหรัฐ)

มูลค่าการส่งออกและนำเข้าสารสกัดจากสมุนไพร (HS Code 1211) ของประเทศไทย ปี 2560-2567

(หน่วย : ล้านบาทสหรัฐ)

ที่มา : 1. กระทรวงพาณิชย์
2. สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
พฤษภาคม 2568

5.2

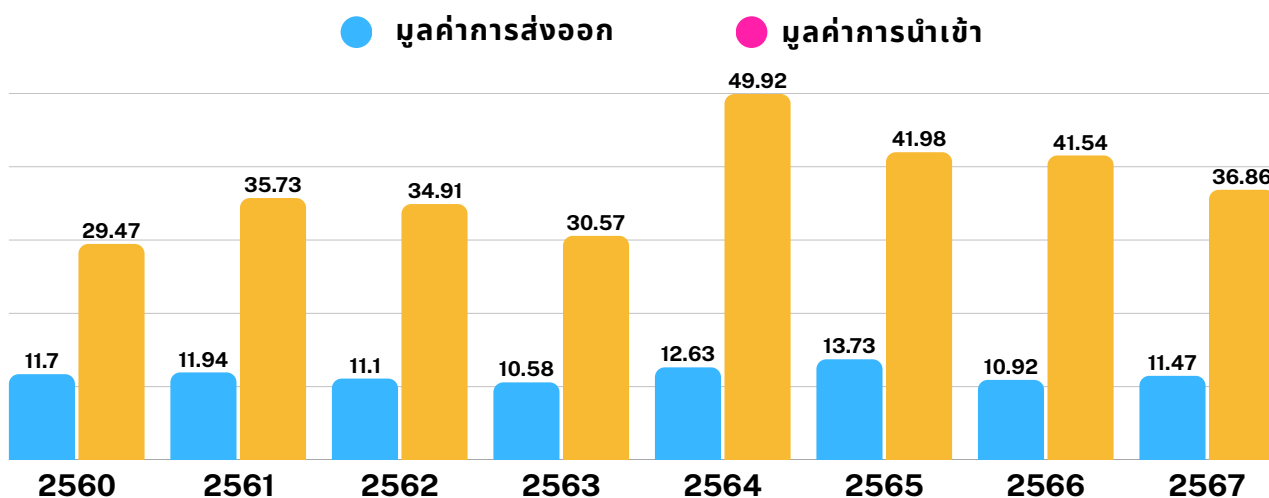

มูลค่าตลาดและนวัตกรรม

มูลค่าการส่งออกและนำเข้าสินค้าน้ำมันหอมระเหย (HS Code 1211)
ของประเทศไทย ปี 2560-2567

(หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ)

ที่มา : 1. กระทรวงพาณิชย์
2. สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
พฤษภาคม 2568

5.2

มูลค่าตลาดและนวัตกรรม

สถานการณ์มูลค่าการตลาด Wellness โลกปี 2024

มูลค่า Wellness โลก

\$6.8 trillion

ประเทศไทย

\$42.7b

(อันดับ 24 ของโลก)

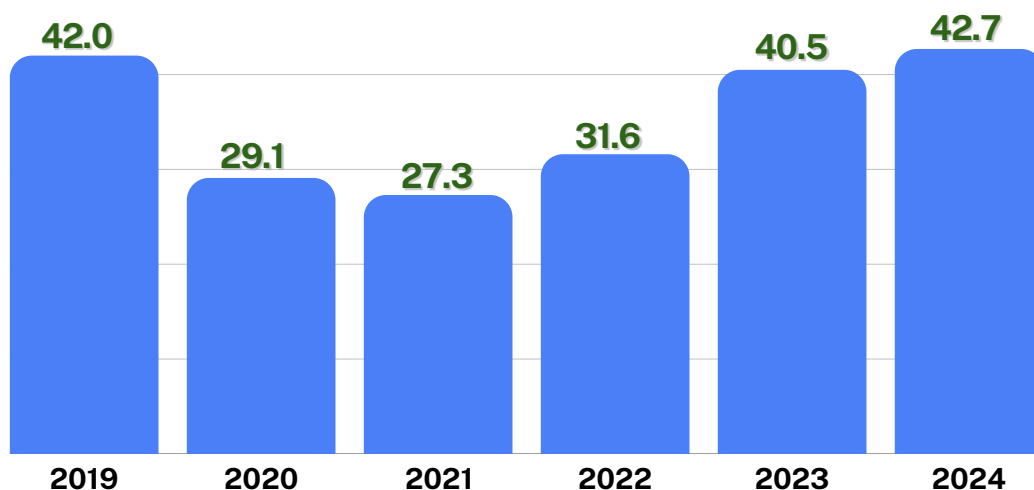
(อันดับ 9 ของเอเชียแปซิฟิก)

ที่มา : Global Wellness Economy Monitor 2025

มูลค่าตลาด Wellness ของประเทศไทย

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ที่มา : Global Wellness Institute. Note: 2019-2022 figures have been revised since the previous version of the Global Wellness Economy Monitor.

มูลค่าตลาดของไทยและอันดับโลก (เทียบจาก 218 ประเทศ)

ที่มา : Global Wellness Institute

5.3

การแพทย์แผนไทยกับการลดภาระงบประมาณรัฐ

บทวิเคราะห์การลดภาระค่าใช้จ่ายภาครัฐ จากการใช้ยาสมุนไพรทดแทนยานำเข้า

ปัจจุบัน
การใช้ยา
ในระบบรัฐ
ประมาณ

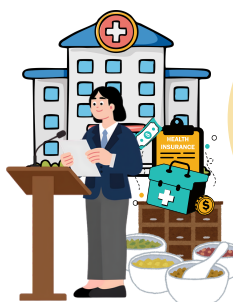
70,500 ล้านบาท

ยาแผนตะวันตก 69,000 ล้านบาท

ยาสมุนไพร 1,500 ล้านบาท

(ในส่วนนี้ใช้ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ~ 400 ล้านบาท)

เพิ่มการใช้ “ยาสมุนไพร”
ในระบบหลักประกันสุขภาพ

บุคลากรทางการแพทย์
มีความเชื่อมั่นในยาสมุนไพร
และสั่งใช้ในการรักษาผู้ป่วย
โดยเฉพาะยาสมุนไพร
32 รายการ ใน 10 กลุ่มอาการ
ของโรคที่พบบ่อย

กลุ่มแก้ปวดกล้ามเนื้อและข้อ
เช่น ยาโพล

รักษาไข้หวัดและโควิด-19
เช่น ยาฟ้าทะลายโจร

แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ
เช่น ยามิ้นชัน

รักษาโรคผิวหนัง
เช่น ยาเพชรสังฆาต

บรรเทาอาการวิงเวียน
เช่น ยาขิง

แก้เบื่ออาหาร
ยามะระขึ้นก

บรรเทาอาการท้องเสีย
เช่น ยากล้วย

แก้อาการชาจาก
อัมพฤกษ์ อัมพาต
เช่น ยาพริก

ช่วยเรื่องนอนไม่หลับ
เช่น ยาหอมเทพจิตร

ใช้กาฬหวัด แผล
เช่น ยาวานหางจระเข้

ที่มา : กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2565). ข้อมูลจำนวนโรงแรมและสถานที่พักที่ไม่เป็นโรงแรม. สืบค้น 26 พฤศจิกายน 2568, จาก <https://multi.dopa.go.th/omd3/news/cate10/view28>
- กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2558). คลังความรู้ DTAM. สืบค้น 20 มกราคม 2569, จาก <https://ttdkl.dtam.moph.go.th/>
- กรมศุลกากร. (2566). ข้อมูลมูลค่าการส่งออกวัตถุดิบและสารสกัดสมุนไพรที่เพิ่มขึ้นจากปี 2559 (คิดสะสมปี 2560-2564). กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง. (2568). มูลค่าการส่งออกและนำเข้าสมุนไพรของประเทศไทยช่วงปี 2560-2565 จำแนกตามรหัสฮาร์โมนีที่เกี่ยวข้อง.
- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2568). ข้อมูลใบอนุญาตสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ประเภทสปา นวดเพื่อสุขภาพ นวดเพื่อเสริมความงาม. สืบค้น 26 พฤศจิกายน 2568, จาก https://data.go.th/dataset/hss_11_27
- กระทรวงพาณิชย์. (2567). รายงานสถานการณ์ธุรกิจบริการด้านอาหารของไทย ปี 2568. สืบค้น 26 พฤศจิกายน 2568, จาก <https://tpso.go.th/infographic/detail/2508-0000000002>
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงาน กองวิชาการและแผนงาน. (2567). อัตราเหมาจ่ายรายหัวสิทธิ สปสข. ด้านบริการการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก. กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงาน กองวิชาการและแผนงาน. (2568). รายงานประจำปี 2568 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก: ผลการดำเนินงานตามเป้าหมายแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านสาธารณสุข (พ.ศ. 2561-2580). กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก.
- กลุ่มงานเภสัชกรรมไทย สถาบันการแพทย์แผนไทย. (2568). ข้อมูลสรุปรายชื่อยาสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติ แบ่งเป็นก่อนปี 2564 และรายปี 2564-2568. สถาบันการแพทย์แผนไทย.
- กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร. (2567). ผลการดำเนินงานตัวชี้วัดสำคัญของกรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. กรมการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก.
- กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร. (2568). ผลการดำเนินงานตัวชี้วัดสำคัญของกรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568. กรมการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก.
- กองคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทย. (2567). รายงานสถานการณ์การรับรองหมอพื้นบ้านตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยการรับรองหมอพื้นบ้าน พ.ศ. 2562.
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2567ก). รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2564. กระทรวงสาธารณสุข.
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2567ข). รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2565. กระทรวงสาธารณสุข.
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2567ค). รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข ประจำปี 2566. กระทรวงสาธารณสุข.
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2567ง). รายงานข้อมูลบุคลากรด้านสาธารณสุข ประจำปี 2567. สืบค้นจาก <https://spd.moph.go.th/wp-content/uploads/2025/03/...pdf>
- กองเวลเนส กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2568). มาตรฐานสถานพยาบาลคลินิกสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ (นวด สปา) และ Wellness. สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2568, จาก <https://wellnesscenter.dtam.moph.go.th/>
- กองสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2567). สถิติสถานพยาบาลที่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืน (คลินิก) พ.ศ. 2567. สืบค้น 26 พฤศจิกายน 2568, จาก https://mrd.hss.moph.go.th/mrd1_hss/wpcontent/uploads/2024/09
- กองสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2568ก). ข้อมูลจำนวนแพทย์แผนจีน ณ วันที่ 30 ก.ย. 2568. กองสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2568ข). ข้อมูลสถิติสถานพยาบาล 68. สืบค้น 26 พฤศจิกายน 2568, จาก https://mrd.hss.moph.go.th/mrd1_hss/?cat=17
- กองสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2568ค). จำนวนผู้ประกอบโรคศิลปะ 30 ก.ย. 2566. สืบค้นจาก https://mrd.hss.moph.go.th/mrd1_hss/?p=8537
- ชมรมแพทย์จีนในระบบสาธารณสุข. (2568). ข้อมูลแพทย์แผนจีน ณ วันที่ 27 ตุลาคม 2568.
- ทินกร โนรี, และคณะ. (2560). โครงการวิจัยเพื่อสังเคราะห์ทางเลือก และข้อเสนอเชิงนโยบายในการวางแผนความต้องการกำลังคนด้านสุขภาพของประเทศ ในทศวรรษหน้า. สำนักงานวิจัยและพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ. สืบค้นจาก <https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/4749>
- นายกสภาการแพทย์แผนไทย. (2567). ข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานด้านสาธารณสุขไทย พ.ศ. 2564-2566. สภาการแพทย์แผนไทย. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง สมุนไพรควบคุม (กัญชา) พ.ศ. 2565. (2565). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษ 272 ง (หน้า 3-4). สืบค้นจาก <https://www.dtam.moph.go.th/wp-content/uploads/2023/12/dtam-enactment-004.pdf>
- ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย เรื่อง กำหนดชนิดของสมุนไพรที่จะให้การช่วยเหลือหรือได้รับการสนับสนุน พ.ศ. 2562. (2563). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 137 ตอนพิเศษ 1 ง (หน้า 41-42). สืบค้นจาก <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer/2300/web/previewer.php>
- พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 120 ก (หน้า 49-69). สืบค้นจาก <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2542/A/120/49.PDF>
- พระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556. (2556). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 130 ตอนที่ 10 ก (หน้า 1-19). สืบค้นจาก https://hss.moph.go.th/file_upload_doc_slider/2016-11-14-25-16-192406.pdf
- พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550. (2550). ราชกิจจานุเบกษา.
- ยุทธนา แยมคาย, และปิยทัศน์ ใจเย็น. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรของประชาชนจังหวัดอุทัย. สืบค้น 13 มกราคม 2569, จาก <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/crmjournal/article/view/255885>
- ระเบียบกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยการรับรองหมอพื้นบ้าน พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนพิเศษ 146 ง (หน้า 1-13). สืบค้นจาก https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/E/146/T_0001.PDF

ศิริดา ภูริวัฒนพงษ์, สันต์ ไชยอดศิลป์, ธรรมรัตน์ บุญสูง, พอ ไชยอดศิลป์, ญาธิป ทิพระชาหาร, คมิก กลมโนชญ์, เมธี ศรีเจริญ, วศินี เมฆวิฑูร, ชมภูษ ชเรษฐผล, วิราวัลย์ พลจันทร์, จริยา ทรงรัก, กอบแก้ว บุรพา, เจตน์ วันแต่ง, และชลภััสสรณ์ เอื้อธนิยกานนท์. (2566). งานวิจัยแบบสุ่มและมีกลุ่มเปรียบเทียบผลของฟ้าทะลายโจร กับฟ้าวิพราเวียร์ ในการรักษาโควิด-19 ที่มีอาการน้อยหรือไม่มีอาการ. วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 21(3), 526-542.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงสาธารณสุข. (2566). ระบบคลังข้อมูลด้านแพทย์และสุขภาพ (HDC). สืบค้น 14 ธันวาคม 2568, จาก <https://hdcdev.moph.go.th/center/public/main>

สถาบันการแพทย์ทางเลือก กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2568). ข้อมูลแพทย์ฝังเข็ม (แพทย์แผนปัจจุบัน) ณ กันยายน 2567. สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2565). การส่งเสริมสนับสนุนการใช้และการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือกอื่น ๆ (ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2565). สืบค้น 26 พฤศจิกายน 2568, จาก <https://www.nationalhealth.or.th/th/node/4556>

สำนักงานระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2564). รายงานการสร้างระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2564

สำนักงานระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2565). รายงานการสร้างระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565

สำนักงานระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2566). รายงานการสร้างระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2566

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2566). หัวข้อ เศรษฐกิจ เรื่องขอยายระยะเวลาการดำเนินการจัดทำกฎหมายลำดับรองที่ออกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542. สืบค้นจาก <https://ofm.mof.go.th/th/view/attachment/file/3139303736/>

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2564). คู่มือบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ: บริการการแพทย์แผนไทย. สืบค้น 11 มกราคม 2568, จาก https://www.nhso.go.th/storage/files/shares/PDF/fund_man01.pdf

Euromonitor International. (2021). Herbal/Traditional Products in Thailand: Analysis, Country Report.

Euromonitor International. (2025). Market sizes, Herbal/Traditional Products in all countries, Oct 2025.

Food and Drug Administration of Thailand. (2019). Herbal Products Act B.E. 2562. Ministry of Public Health.

Health Product Vigilance Center. (2024). Good Pharmacovigilance Practice. Retrieved January 2, 2026, from https://www.scribd.com/document/852220368/GVP-Thailand-2024?utm_source=chatgpt.com

Hidayat, R., Parlindungan, F., Nisa, J. I., Mahendra, A. I., Indika, M. I., & Efendi, C. (2025). Efficacy of Curcuma longa in relieving pain symptoms of knee osteoarthritis patients: A systematic review and meta-analysis of clinical trials. Journal of Rheumatic Diseases, 32(1), 17-29. <https://doi.org/10.4078/jrd.2024.0062>

Manokarn, C. (2021). Health Promotion for Postpartum Mothers with Thai Traditional Medicine. Kuakarun Journal of Nursing, 28(2).

Posadzki, P., Watson, L., & Ernst, E. (2013). Herb-drug interactions: An overview of systematic reviews. British Journal of Clinical Pharmacology, 75(3), 603-618. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2125.2012.04350.x>

Thai Casemix Centre. (2021). สรุปการเปลี่ยนแปลงจาก TDRG ฉบับ 6.3.3 เป็น TDRG ฉบับ 6.3.4. Retrieved November 26, 2025, from <https://tcmc.or.th/main/phocadownload/TDRG6.3.4/2SumChange4TDRGVer633To634.pdf>

บรรณาธิการ

1. ดร.บพ.พงษ์ธร พอกเพิ่มดี
2. พญ.มานิตา พรรณวดี
3. ดร.บัณฑิต ไซตชนะเดชาวงศ์

คณะผู้จัดทำ

1. นางสาวลัดดาวัลย์ จาดพันธุ์อินทร์
2. นางสาวศศิธร ใหญ่สทิติย์
3. นายศราวุฒิ จันดี
4. นางสาวโยชิตา เหมพันธุ์
5. นางสาวจุฑาทิพย์ ไชยดำ

จัดทำโดย

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงาน กองวิชาการและแผนงาน

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

website : <https://www.dtam.moph.go.th>

โทรศัพท์ : 0 2965 9490

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงาน กองวิชาการและแผนงาน
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
website : <https://www.dtam.moph.go.th>
โทรศัพท์ : 0 2965 9490